

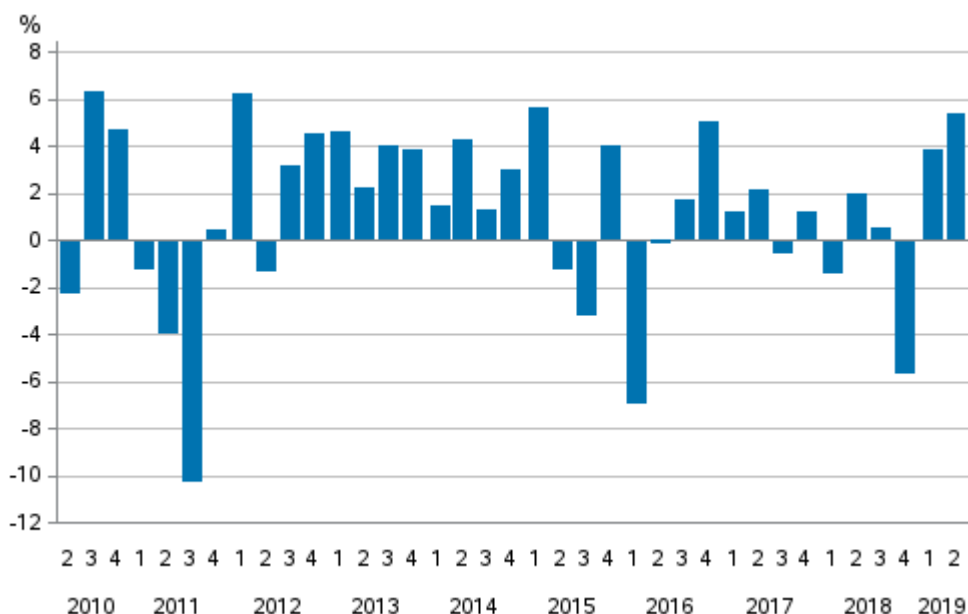
Rahoitustilinpito

2019, 2. vuosineljännes

Kotitalouksien nettorahoitusvarat kasvoivat vuoden 2019 toisella neljänneksellä

Kotitalouksien rahoitusvarat kasvoivat 5,6 miljardia euroa vuoden 2019 toisella neljänneksellä kohoten 319,3 miljardiin euroon. Kotitalouksien velat puolestaan pienentyivät 2,2 miljardia euroa vuoden 2019 toisella neljänneksellä vähentyen 166,8 miljardiin euroon. Näiden muutosten seurauksena kotitalouksien nettorahoitusvarat kasvoivat 7,8 miljardilla 152,5 miljardiin euroon. Nettorahoitusvaroilla tarkoitetaan rahoitusvarojen ja velkojen erotusta. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen rahoitustilinpitotilastosta.

Kotitalouksien nettorahoitusvarojen muutos edellisestä neljänneksestä

Talletusten kasvu kasvatti kotitalouksien rahoitusvaroja

Vuoden 2019 toisen neljänneksen aikana kotitaloudet lisäsivät sijoituksiaan rahoitusvaroihin nettomääräisesti 4,1 miljardilla eurolla. Nettomääräisesti kotitalouksien sijoitukset kasvoivat talletuksissa sekä noteeratuissa

osakkeissa sekä sijoitusrahastoissa ja vähenivät velkapapereissa. Erityisesti kotitalouksien sijoitukset talletuksiin olivat rahoitusvarojen kasvun taustalla.

Kotitalouksien velkaantumisaste nousi

Kotitalouksien lainavelat lisääntyivät 1,9 miljardia euroa vuoden 2019 toisella neljänneksellä nousten 152,9 miljardiin euroon. Kotitalouksien velkaantumisaste nousi 0,2 prosenttiyksikköä edellisestä neljänneksestä 128,0 prosenttiin. Kotitalouksien velkaantumisaste lasketaan suhteuttamalla kotitalouksien lainavelat neljänneksen lopussa edeltävien neljän vuosineljänneksen yhteenlaskettuun käytettävissä olevaan tuloon.

Yritysten velkarahoitus kasvoi

Yritysten velkarahoitus väheni 1,7 miljardia euroa vuoden 2019 toisella neljänneksellä laskien 246,0 miljardiin euroon. Yritysten velkapaperimuotoinen rahoitus pieneni 0,2 miljardia euroa vuoden 2019 toisella neljänneksellä vähentyen 31,8 miljardiin euroon samalla kun yritysten lainavelat vähenivät 1,5 miljardia euroa laskien 214,2 miljardiin euroon. Velkarahoituksella tarkoitetaan lainavelkoja ja velkapaperimuotoista rahoitusta yhteensä.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Yritysten (S.111) velat, milj. euroa.....	4
Liitetaulukko 2. Kotitalouksien velkaantumisaste.....	4

Kuviot

Liitekuviot

Liitekuvio 1. Kotitalouksien rahoitusvarat.....	5
Liitekuvio 2. Kotitalouksien sijoitukset talletuksiin, noteerattuihin osakkeisiin ja rahastoihin.....	5
Liitekuvio 3. Kotitalouksien velkaantumisaste.....	6
Tietojen tarkentuminen.....	7
Laatuseloste: Rahoitustilinpito.....	8

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Yritysten (S.111) velat, milj. euroa

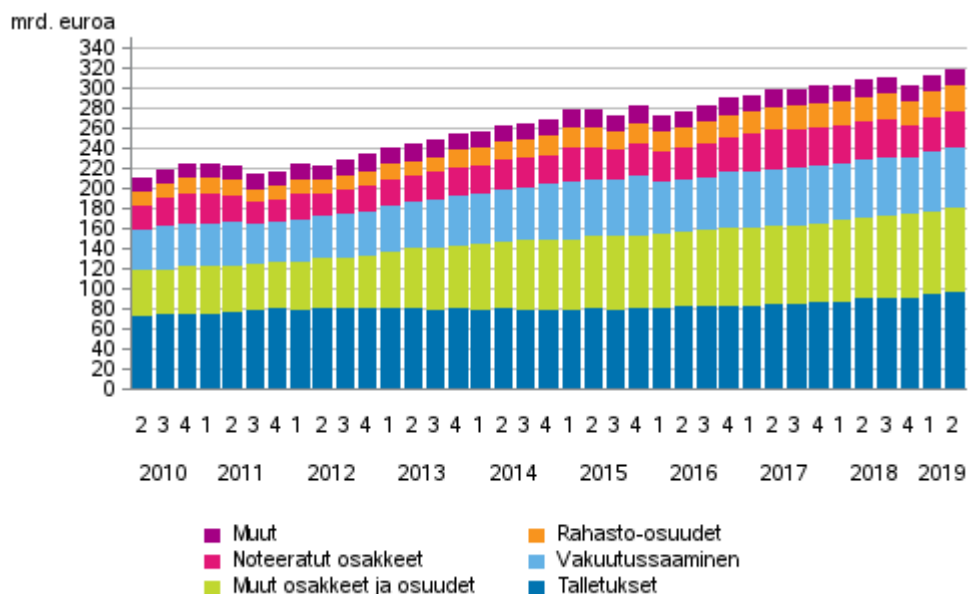
Rahoitusvaade	Neljännes									
	2017Q1	2017Q2	2017Q3	2017Q4	2018Q1	2018Q2	2018Q3	2018Q4	2019Q1	2019Q2
Velat yhteensä	650 738	666 894	682 508	691 945	698 764	712 428	719 662	694 953	726 199	721 757
Rahamarkkinainstrumentit	4 051	4 690	4 643	3 679	4 468	5 226	5 178	4 014	5 058	5 415
Joukkovelkakirjalainat	25 118	24 977	25 756	24 918	24 503	24 950	24 300	24 138	26 893	26 337
Lainat	207 118	209 663	213 136	220 782	220 457	218 562	218 641	213 044	215 764	214 232
Noteeratut osakkeet	174 998	185 389	191 905	184 168	187 890	198 803	200 821	174 261	193 828	191 595
Noteeraamattomat osakkeet ja muut osuudet	180 180	182 847	187 172	194 310	198 525	200 343	206 369	208 909	210 956	210 321
Johdannaiset	1 486	1 508	1 427	1 479	1 557	1 706	1 375	1 926	2 056	2 198
Muut velat	57 787	57 820	58 469	62 609	61 364	62 838	62 978	68 661	71 644	71 659
Nettorahoitusvarat	-260 873	-272 619	-278 841	-273 688	-280 210	-295 424	-297 650	-268 881	-287 015	-291 692

Liitetaulukko 2. Kotitalouksien velkaantumisaste

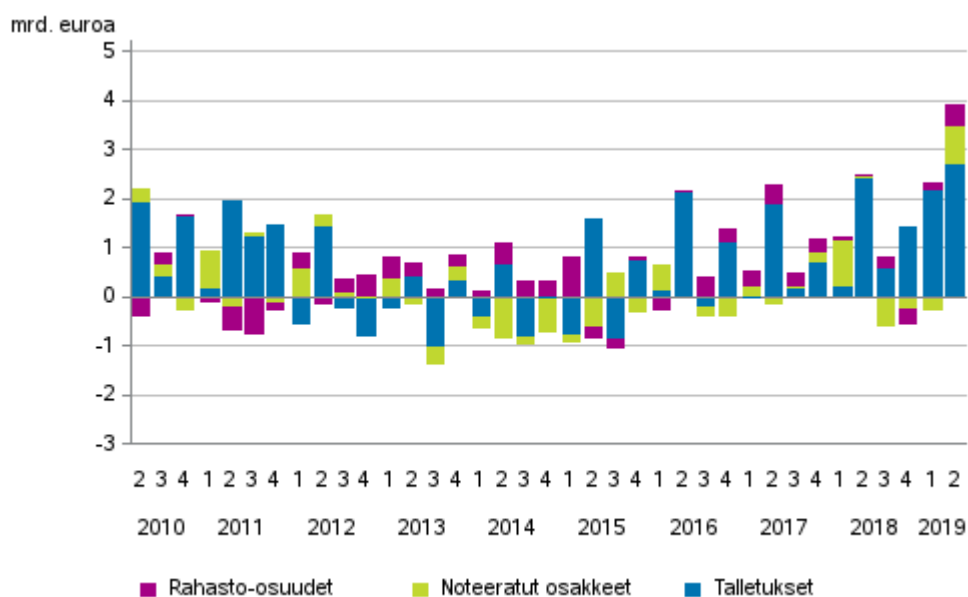
Neljännes	Käytettävissä oleva tulo (neljän ed. neljänneksen summa), milj. euroa	Lainavelka, milj. euroa	Josta yhtiölainat, milj. euroa	Velkaantumisaste, %
2000	62 836	41 346	1 783	65,8
2001	66 183	44 706	1 590	67,5
2002	69 534	49 164	1 917	70,7
2003	73 034	55 411	2 165	75,9
2004	76 668	62 951	2 688	82,1
2005	78 430	72 183	2 988	92,0
2006	81 398	81 326	3 360	99,9
2007	86 225	90 221	3 693	104,6
2008	91 074	97 008	3 729	106,5
2009	93 810	102 192	3 881	108,9
2010	97 958	108 496	4 221	110,8
2011	101 943	114 440	4 569	112,3
2012	104 575	120 175	5 191	114,9
2013	107 133	123 335	6 634	115,1
2014	108 271	127 230	7 757	117,5
2015	110 126	131 762	9 063	119,6
2016	112 242	138 225	11 359	123,1
2017	114 296	143 710	12 923	125,7
2018Q1	114 712	144 571	13 620	126,0
2018Q2	115 540	146 648	14 318	126,9
2018Q3	116 102	148 690	15 015	128,1
2018Q4	117 719	149 750	15 711	127,2
2019Q1	118 194	150 993	16 212	127,8
2019Q2	119 499	152 920	16 768	128,0

Liitekuviot

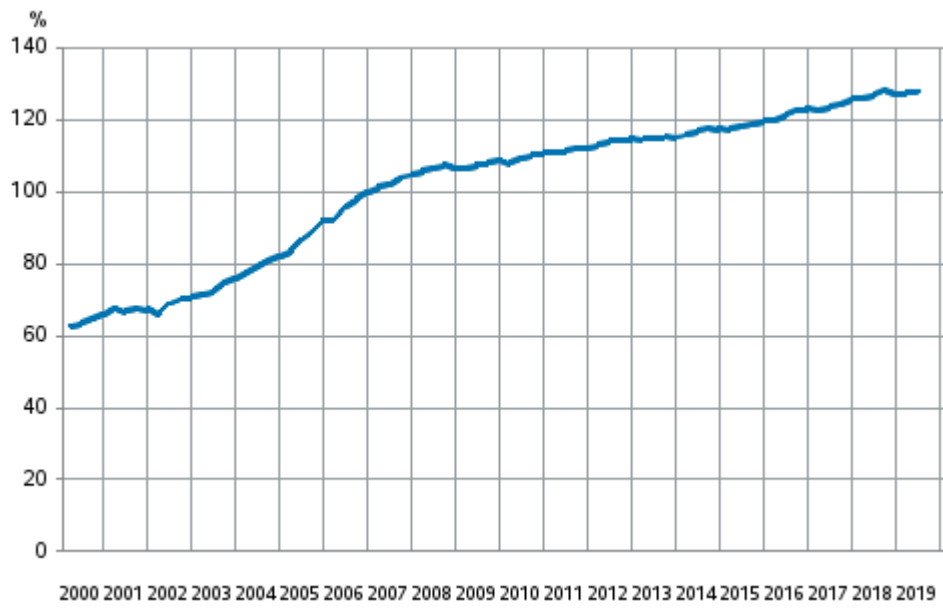
Liitekuvio 1. Kotitalouksien rahoitusvarat

Liitekuvio 2. Kotitalouksien sijoitukset talletuksiin, noteerattuihin osakkeisiin ja rahastoihin

Liitekuvio 3. Kotitalouksien velkaantumisaste

Tietojen tarkentuminen

Sektoreiden rahoitusvarojen tarkentuminen ensijulkaisusta, milj. euroa

		Tuorein julkistus 27.9.2019	1. julkistus	Tarkentuminen
S.11 Yritykset	2018Q3	420 479	407 759	12 720
	2018Q4	424 442	395 439	29 003
	2019Q1	437 321	414 037	23 284
S.12 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2018Q3	907 738	911 363	-3 625
	2018Q4	1 009 425	1 017 739	-8 314
	2019Q1	1 118 660	1 120 919	-2 259
S.13 Julkisyhteisöt	2018Q3	310 177	310 506	-329
	2018Q4	294 449	294 851	-402
	2019Q1	311 365	312 207	-842
S.14 Kotitaloudet	2018Q3	310 838	310 212	626
	2018Q4	303 801	302 893	908
	2019Q1	313 688	313 432	256
S.15 Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	2018Q3	25 730	25 638	92
	2018Q4	23 524	23 461	63
	2019Q1	25 668	25 610	58
S.2 Ulkomaat	2018Q3	678 802	677 648	1 158
	2018Q4	766 240	772 685	-6 445
	2019Q1	842 217	841 713	504

Sektoreiden velkojen tarkentuminen ensijulkaisusta, milj. euroa

		Tuorein julkistus 27.9.2019	1. julkistus	Tarkentuminen
S.11 Yritykset	2018Q3	747 948	726 071	21 877
	2018Q4	723 535	695 279	28 256
	2019Q1	755 627	729 964	25 663
S.12 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2018Q3	906 018	909 828	-3 810
	2018Q4	1 007 114	1 018 581	-11 467
	2019Q1	1 115 690	1 118 243	-2 553
S.13 Julkisyhteisöt	2018Q3	171 526	170 104	1 422
	2018Q4	173 605	172 394	1 211
	2019Q1	180 089	180 059	30
S.14 Kotitaloudet	2018Q3	163 235	166 559	-3 324
	2018Q4	164 460	167 766	-3 306
	2019Q1	168 982	172 112	-3 130
S.15 Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	2018Q3	3 594	3 515	79
	2018Q4	3 542	3 469	73
	2019Q1	3 695	3 616	79
S.2 Ulkomaat	2018Q3	661 443	667 049	-5 606
	2018Q4	749 625	749 579	46
	2019Q1	824 836	823 924	912

Laatuseloste: Rahoitustilinpito

1. Tilastotietojen relevanssi

Rahoitustilinpito on osa kansantalouden tilinpidon järjestelmää. Se kuvaa kansantalouden kaikkien sektoreiden rahoitustaseita sekä virtoja, joihin kuuluvat rahoitustaloustoimet ja muut muutokset.

Rahoitustaseet ovat tilastointijakson lopun rahoitussaamisten ja velkojen kantoja. Rahoitustaloustoimet puolestaan ovat tilastointijakson aikana tehtyjä taloustoimia, kuten ostoja, myyntejä ja kuoletuksia, jotka vaikuttavat rahoitustaseisiin. Rahoitustilinpito on keskeinen tilasto rahapolitiikan ja rahoitusmarkkinoiden vakauden seurannan kannalta. Tilastokeskus julkaisee kaikki sektorit kattavan rahoitustilinpitotilaston lisäksi neljännesvuosittain erikseen tietoja [julkisyhteisöjen rahoitustilinpidosta](#).

Tilasto laaditaan Euroopan tilinpitojärjestelmän (EKT 2010) edellyttämällä ja siten kansainvälisesti vertailukelpoisella tavalla. Euroopan tilinpitojärjestelmä on kuvattu käsikirjassa EKT 2010, Euroopan unionin tilastotoimisto Eurostat, 2010. Käsikirjan luvuissa 5-7 käsitellään rahoitustilinpitoa.

Rahoitustilinpidossa noudatetaan talousyksiköiden luokittelussa institutionaalista sektoriluokitusta (Sektoriluokitus 2012).

Rahoitustilinpidon neljännesvuositietojen tuotanto perustuu Euroopan keskuspankin suuntaviivoihin (EKP/2013/24). Vuositietojen tuotanto perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (549/2013) sekä tähän asetukseen liittyvään tietojen lähettämishjelmaan.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Rahoitustilinpito on pääasiassa muista tilastoista johdettu tilasto. Tilaston laadinnassa käytetään lähteinä paitsi rahoitustilastoja myös muita sektori- tai vaadekohtaisia tase- ja virtatietoja sisältäviä tilastoja ja aineistoja. Suurin osa tietolähteistä on saatavissa neljännesvuosittain, mutta joitakin lähteitä on käytettävissä vain vuositasoisina. Lähdetiedot sovitetaan yhteen tasapainotetuksi kokonaisuudeksi.

Tärkeimmät tietolähteet

Rahalaitosaineisto

Suomen Pankin rahalaitosaineistosta saadaan rahalaitosten tase- ja virtatiedot neljänneksittäin.

Sijoitusrahastoaineisto

Suomen Pankin sijoitusrahastoaineistosta saadaan sijoitusrahastojen ja pääomarahastojen arvopaperisalkun rakenne ja rahasto-osuuksien omistajasektorijakauma neljänneksen lopussa. Lisäksi saadaan tiedot sijoitusrahastojen arvopaperisalkkuun liittyvistä virroista neljänneksen aikana.

Maksutase

Tilastokeskus laatii Suomen maksutasetilaston, joka on rahoitustilinpidon tärkein ulkomaat-sektorin tietolähde. Maksutasetilastossa kuvataan kansantalouden ulkoista tasapainoa eli kotimaan ja muun maailman välisiä taloussuhteita. Maksutasetilaston kirjaukset ovat yhtenevät kansantalouden tilinpidon periaatteiden kanssa.

Arvopaperitilasto

Velkapapereiden ja noteerattujen osakkeiden laskentaan käytetään Suomen Pankin arvopaperitilastoa (Securities holdings statistics). Tilasto sisältää kunkin sektorin hallussapitämät arvopaperit neljänneksen lopussa sekä neljänneksen aikaiset rahoitustaloustoimet. Arvopaperitilaston luokitukset vastaavat rahoitustilinpidon luokituksia.

Solvensi II

Finanssivalvonnan ja Suomen Pankin neljännesvuosittainen Solvenssi II -aineisto on rahoitustilinpidon kannalta merkittävä tietolähde vakuutuslaitosten tilastoinnissa.

Valtion liikekirjanpito

Valtion liikekirjanpito pitää sisällään valtion virastojen ja rahastojen kirjanpidon. Liikekirjanpidon tasetilejä käytetään päätietolähteenä valtion rahoitustilien laadinnassa. Neljännesvuositaseista aineistoa ylläpitää Valtiokonttori.

Valtiokonttorin velkaraportit

Valtion velan laskenta perustuu suurelta osin Valtiokonttorin julkaisemaan valtion velkaraporttiin. Neljännesvuosittain saatava raportti sisältää tietoa nimellis- ja markkinahintaisesta velasta ja valtion johdannaisista.

Kuntien ja kuntayhtymien talous neljännesvuosittain

Paikallishallinnon tärkein tietolähde on vuodesta 2013 lähtien ollut Tilastokeskuksen tilasto ”Kuntien ja kuntayhtymien talous neljännesvuosittain”, joka kuvaa Suomen kuntien ja kuntayhtymien talouden kehitystä Manner-Suomessa vuosineljänneksittäin talousarvioiden toteutumisen mukaisesti. Tilasto sisältää tietoja kuntien ja kuntayhtymien velasta ja eräistä saamisista vaateittain. Tilasto perustuu otokseen 1.-3. neljänneksen osalta. Neljänneksen tiedot kattavat kaikki kunnat ja kuntayhtymät.

Kuntien taloustilasto

Paikallishallinnon toinen tietolähde on Tilastokeskuksen tuottama tilasto ”Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta”, joka sisältää vuositietoja kuntien ja kuntayhtymien menoista ja tuloista, varoista ja veloista sekä toiminnasta. Kuntien ja kuntayhtymien sekä niiden liikelaitosten tasetietoja ja rahoituslaskelmatietoja käytetään rahoitustilinpidoon laadinnassa.

Työeläkelaitosten varatiedonkeruu

Työeläkelaitosten tärkein tietolähde on Tilastokeskuksen ja Työeläkevakuuttajat TELA ry:n yhteistiedonkeruu työeläkelaitosten varoista. Neljännesvuosittainen tiedonkeruu alkoi vuoden 2016 ensimmäisen neljänneksen tiedoilla ja siihen vastaavat pakollista työeläkevakuuttamista hoitavat eläkeyhtiöt, kassat, säätiöt ja erityislaitokset sekä Keva, Valtion Eläkerahasto, Kirkon eläkerahasto, Kela ja Suomen Pankki. Tiedusteltava sisältö kattaa yksiköiden rahoitusvarat, muut varat sekä joitain tietoja niiden velasta. Tiedot kattavat jaottelun varatyyppeihin ja vastinsektoreihin sekä ulkomaisten erien osalta maajaottelun. Taseiden lisäksi kysytään myös virtatietoja.

Yritysten rakennetilasto

Yrityssektorin rahoitustaseen päätietolähde on Tilastokeskuksen yritysten rakennetilaston tietokanta, joka sisältää yritysten tilinpäätöstietoja. Rakennetilaston tasetietojen kautta saadaan koko sektorille määrättyä kirjanpitoarvoiset rahoitusvarojen ja -velkojen kokonaissuureet sekä jonkin verran vaadekohtaista tietoa. Yritysten rakennetilaston tiedot ovat vuositasoisia. Rahoitustilinpidoon tuoreimpia neljänneksiä laskettaessa vuositason tietoja käytetään estimaatteina ja muun laskennan pohjatietoina.

Yhteenvetoprosessi

Rahoitustilinpito on tasapainotettu tilastojärjestelmä, joten sektorikohtaiset lähdetiedot täytyy sovittaa yhteen. Yhteensovitus tehdään vastinsektoreittain vaade vaateelta niin, että kullekin sektorin saamis- ja velkaerälle löytyy vastinkirjaus toisen sektorin saamisissa/veloissa. Poikkeavat tiedot arvioidaan ja sovitetaan yhteen. Lähdeaineisto analysoidaan samalla tarkasti ja mahdolliset yhteensopimattomuudet tulevat esiin. Lopullisen tiedon valinnassa painotetaan luotettavuutta ja systemaattista tietolähteiden käyttöä sekä sektorin rahoitustaseen kokonaisuutta (rahoitusvarojen tai velkojen yhteissummia). Yhteenvedossa osa tiedoista, joille ei ole suoraa tietolähdettä, lasketaan vastinsektoritietojen perusteella. Esimerkiksi suuri osa kotitaloussektorin tiedoista perustuu vastinsektoritietoihin.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Rahoitustilinpito on pääasiassa muista tilastoista johdettu tilasto. Siksi lähdetilastojen laadulla on ratkaiseva merkitys tilaston luotettavuuden kannalta. Koska lähdetilastoja on erityyppisiä, epävarmuustekijöitäkin on monenlaisia.

Oman haasteensa rahoitustilinpidoon laadintaan tuovat lähdetilastojen poikkeamat kansantalouden tilinpidoon määrittelyistä. Poikkeamat koskevat etenkin rahoitusvarojen arvostusperiaatetta sekä vaateiden ja

tilastoyksikköjen luokituksia. Rahoitustaloustoimista (virroista) on lisäksi joissain aineistoissa vain niukasti tietoa, jolloin tietoja on estimoitava esimerkiksi taseiden muutoksen avulla.

Yhteenvetoprosessissa sektorikohtaiset tiedot sovitetaan yhteen tasapainotetuksi kokonaisuudeksi. Prosessissa arvioidaan vaihtoehtoisten tietolähteiden luotettavuutta. Näin voidaan hallita epävarmuustekijöitä ja paljastaa virhelähteitä. Yhteenveto onkin keskeisessä roolissa tilaston luotettavuuden kannalta.

Yksi keino arvioida rahoitustilinpidoon tarkkuutta on tarkastella rahoitustilejä suhteessa kansantalouden reaalitylityksen kirjauksiin. Nettoluotonanto on (reaali)sektoritilien tasapainoerä, jonka tulee täsmätä rahoitustilien sisältämään nettoraositustaloustoimet-erään. Poikkeamaa kutsutaan tilastolliseksi eroiksi, jota voidaan tarkastella sektorikohtaisesti. Monissa muissa maissa tilastollista eroa ei näytetä, vaan tilit pakotetaan tasapainoon.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus

Rahoitustilinpidoon neljännesvuositiedot julkaistaan noin kolmen kuukauden viiveellä. Tällöin päivitetään aina myös vuositaso StatFin-tietokantaa. Rahoitustilinpidoon vuosijulkaisu tuotetaan tilastovuodesta 2017 alkaen noin 9 kuukauden viiveellä syyskuussa. Vuosijulkaisun laadinnan aikaan on edellisvuoden osalta käytettävissä kattavammat lähteet kuin neljännesvuositietoja aiemmin laadittaessa.

Menetelmämuutoksista yms. johtuvia aikasarjajärjestyksiä tehdään tarvittaessa pitkällekin taaksepäin ja niistä johtuen luvut voivat muuttua merkittävästi. Tilastokeskuksen seuraavien julkistusten tarkat julkistamispäivät löytyvät tämän sivuston kohdasta Tulevat julkistukset.

5. Tietojen saatavuus

Rahoitustilinpito julkaistaan viisi kertaa vuodessa Tilastokeskuksen verkkosivuilla. Neljännesvuosittaiset aikasarjat ovat saatavilla verkkosivuilla vuoden 1997 viimeisestä neljänneksestä alkaen. EKT 2010:n mukaiset vuosisarjat ovat saatavilla vuodesta 1995 alkaen. Vuosilta 1970-1994 on saatavissa vuositasoisia tasesarjoja, jotka eivät ole EKT 2010:n mukaisia.

Euroopan keskuspankki julkaisee neljänneksittäin kansallisiin rahoitustilinpitoihin pohjautuvan euroalueen rahoitustilinpidoon sekä kansallisia rahoitustilinpidoon tietoja omilla verkkosivuillaan.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Rahoitustilinpidoon aikasarjojen tiedot ovat pääosin vertailukelpoisia vuodesta toiseen. Vapaaehtoiset eläkerahastot siirrettiin työeläkelaitoksista vakuutuslaitoksiin vuodesta 2000 alkaen, mikä tuo katkoksen aikasarjoihin. Tietolähteiden muutokset vaikuttavat myös tietojen vertailtavuuteen. Esimerkiksi yrityssektorin laskentaan käytetyt tietolähteet ovat tulleet kattavammiksi matkan varrella.

Vuosien 1970–1994 taseaikasarjat poikkeavat EKT 2010:n mukaisista aikasarjoista merkittävästi kattavuuden, yksiköiden luokittelun, varojen arvostuksen sekä laadintamenetelmien osalta. Tärkeimmät poikkeamat ovat:

- Henki- ja eläkevakuutusäästöjä ja muita vakuutussaamisia ei ole tilastoitu rahoitusvaroina.
- Johdannaisia ei ole tilastoitu.
- Osakkeet ja muut arvopaperit on arvostettu pääsääntöisesti nimellisarvoon tai muuhun kirjanpitoarvoon.
- Osakkeiden ja osuuksien osalta kattavuus on puutteellinen.
- Muihin saamisiin ja velkoihin (AF.8) on luettu eriä, joita ei ole voitu kohdentaa muihin vaateisiin.
- Työeläkelaitokset on luokiteltu vakuutuslaitoksiin (S.128).
- Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt sisältyvät yrityssektoriin (S.11).
- Sektori S.124+S.125+S.126 sisältää myös muut luottolaitokset kuin pankit.
- Vuosina 1970–1975 valtion liikelaitokset sisältyvät valtiosektoriin.
- Kotitalouksien ja yritysten tiedot perustuvat osittain arvioihin.
- Yrityssektorin sisäisten saamisten ja velkojen kattavuus on puutteellinen.

7. Eheys ja yhtenäisyys

Rahoitustilinpidoon neljännesvuositiedot ja vuositiedot laaditaan samassa prosessissa ja ne ovat keskenään täysin yhtenevät.

Tilastokeskus laatii ja julkaisee [julkisyhteisöjen rahoitustilinpitoa](#) neljännesvuosittain kolmen kuukauden viiveellä. Myös Rahoitustilinpitoilasto sisältää julkisyhteisöjen tiedot ja ne ovat täysin yhtenevät julkisyhteisöjen rahoitustilinpidoon tietojen kanssa. Tilastojen julkaisutarkkuus ei kuitenkaan kaikilta osin ole sama, vaan julkisyhteisöjen rahoitustilinpito esittää julkisyhteisöjen tiedot tarkemmalla tasolla kuin rahoitustilinpito.

Rahoitustilinpito koostuu monien eri lähdetilastojen tiedoista. Käsitteelliset poikkeamat ja tasapainotus aiheuttavat sen, ettei tilasto ole kaikilta osin täysin yhtenevä lähdetilastojen kanssa. Tietojen vertaaminen lähdetilastojen tietoihin ei myöskään näistä syistä aina ole mielekästä.

Lisätietoja

Tuomas Koivisto   029 551 3329
Vastaava tilastojohtaja:
Ville Vertanen

rahoitus.tilinpito@tilastokeskus.fi
<http://tilastokeskus.fi/til/rtp/index.html>
Lähde: Rahoitustilinpito, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1795-4886 (pdf)